

Türkiye’de Bireysel Yatırım Tercihlerini Etkileyen Faktörler

Önder Dilek ^a , Sena Ersoy ^b

ÖZET

Amaç – Bu çalışma, yatırımcıların demografik özelliklerine göre bireysel yatırım tercihlerinde bir farklılaşma olup olmadığının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Tasarım/veri/metodoloji – Nisan-Mayıs 2024 tarihinde 403 bireysel yatırımcıya 38 sorunun yer aldığı online anket uygulanmıştır. Anketin birinci bölümünde yatırımcıların demografik özelliklerine yönelik sorular, ikinci bölümünde yatırımcıların tercih ettikleri yatırım araçları ve son bölümünde ise yatırım kararlarında dikkat edilen hususlara yönelik sorulara yer verilmiştir. Elde edilen veriler ile frekans analizi ve ki-kare analizi gerçekleştirilmiştir.

Bulgular – Yatırımcıların yaşı ile portföydeki yatırım aracı sayısı, portföy büyüklüğü ve yatırım yapılan süre arasında, medeni durum ile portföydeki yatırım aracı sayısı, portföy büyüklüğü ve yatırım yapılan süre arasında, eğitim durumu ile portföydeki yatırım aracı sayısı, portföy büyüklüğü ve yatırım yapılan süre arasında, meslek ile portföy büyüklüğü ve yatırım yapılan süre arasında, aylık gelir ile portföydeki yatırım aracı sayısı, portföy büyüklüğü ve yatırım yapılan süre arasında istatistiki bakımdan anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Özgünlük/değer – Çalışmanın bireysel yatırımcıların yatırım tercihlerinin demografik özelliklere göre farklılaşma durumunu ortaya koyması açısından literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yatırım Araçları, Bireysel Yatırımcı, Borsa, Davranışsal Finans

Factors Affecting Individual Investment Preferences in Turkey

ABSTRACT

Purpose – This study was conducted to determine whether there is a difference in individual investment preferences of investors according to their demographic characteristics.

Design/data/methodology – An online survey consisting of 38 questions was conducted on 403 individual investors in April-May 2024. The first part of the survey included questions on the demographic characteristics of investors, the second part included questions on the investment instruments preferred by investors, and the last part included questions on the issues considered in investment decisions. Frequency analysis and chi-square analysis were performed on the obtained data.

Findings – It has been determined that there is a statistically significant relationship between the age of the investors and the number of investment instruments in the portfolio, portfolio size and investment period, between marital status and the number of investment instruments in the portfolio, portfolio size and investment period, between education status and the number of investment instruments in the portfolio, portfolio size and investment period, between profession and portfolio size and investment period, and between monthly income and the number of investment instruments in the portfolio, portfolio size and investment period.

Originality/value – It is thought that the study will contribute to the literature by revealing the differentiation of investment preferences of individual investors according to demographic characteristics.

Keywords: Investment Instruments, Individual Investor, Stock Market, Behavioral Finance

1. Giriş

Bireyler sahip oldukları gelirlerini tüketime harcamakta kalan kısmını da tasarruf etmektedirler. Tasarruflar ise yatırım yoluyla çeşitli piyasalara aktararak kurumlar için kaynak imkânı oluşturmaktadır (Hayta, 2014). Bu durum özellikle gelişmekte olan ekonomilerde finansal kaynak sorununun çözümüne katkı sağlaması açısından oldukça önemlidir. Tasarrufların yatırıma dönüşmesi aynı zamanda tasarruf sahibi olan bireysel yatırımcılara, birikimlerinin enflasyona karşı korunması ve ilave kazanç sağlanması imkânı vermektedir. Yatırımcının temel amacı, yatırımda bulunduğu varlıklardan getiri sağlamaktır (Arslan, 2022, s. 207).

Gelişmekte olan piyasa ekonomileri arasında yer alan Türkiye ekonomisinde son yıllarda yaşanan 1994, Kasım 2000 ve Şubat 2001 krizleri birçok sektörde bozulmalara yol açmıştır (Pilatin ve Karamustafa, 2023). Dolayısıyla bu durum yatırımları da doğrudan etkilemiştir. Yatırım, belli bir zaman için yatırımcı açısından fonların bağlandığı süre boyunca, beklenen enflasyon ve gelecek ödemelerin belirsizliğini giderecek ilerideki ödemeleri elde etmek amacıyla paranın şimdiden bağlanması durumudur (Mengi ve Türkmen, 2013). Bir diğer tanıma göre yatırım, belirli bir kaynak veya değer belirlenir yatırım araçları üzerinde belirli bir vadede maddi bir kâra geçme yöntemidir. Bireysel yatırımcılar, finansal destek almadan ya da çok az bir destekle portföylerini yönetme gayretinde olan ve tasarruflarından kazanç elde etmek amacıyla çeşitli yatırım araçlarına yatırım yapan bireylerdir (Orçun, 2016, s. 9). Bireysel yatırımcıların finansal risk algısına psikolojik, demografik ve sosyo-ekonomik faktörler etki etmektedir (Hayta, 2014). Davranışsal finans açısından bakıldığında yatırımcıların yaşı, cinsiyeti, geliri ve medeni durumu gibi çeşitli özelliklerinin de yatırım kararlarını etkilediği görülmektedir (Uluyol, 2021, s. 183). Bir yatırımcının yatırım davranışı; portföy tasarlama amacı, yatırım hedefi, finansal piyasa hakkında bilgisi, yatırım sıklığı, karar alma desteği, risk tutumu ve getiri gibi çeşitli bileşenlerden oluşur. İnsanların yatırım kararları, kişilik ve diğer demografik değişkenleri içeren sosyo-demografik faktörlerden de etkilenir (Goud, 2022).

Yatırımcılar aynı risk seviyesine sahip iki yatırım aracı arasından yüksek beklenen getiriye sahip olanı veya aynı beklenen getiriye sahip yatırım alternatiflerinden düşük risk seviyesine sahip olanı seçme eğilimindedir (Kahyaoğlu ve Ülkü, 2012, s. 53). Finansal piyasalar, finansal yatırım araçlarının vadelerine göre ikiye ayrılmaktadır. Yatırım aracının vadesi bir yılın altında olan; hazine bonosu, finansman bonosu, vadeli mevduat, mevduat sertifikası, kambiyo senetleri, repo, banka kabulü ve bankalar arası borçlar para piyasası içinde yer almaktadır. Bir yıldan uzun vadeli finansal araçların işlem gördüğü; uzun vadeye sahip tahviller, şirketlerde ortaklığı temsil eden hisse senetleri, yatırım fonları vb. ise sermaye piyasası araçları içerisinde yer almaktadır (Uluyol, 2021). Bireysel yatırımcılar gerek gayrimenkul gerekse menkul kıymetler üzerinden yatırım portföyleri oluşturmaktadır.

Bu çalışma, bireysel yatırımcıların demografik özelliklerine göre yatırım

tercihlerinde bir farklılaşma olup olmadığının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Giriş bölümünün ardından ikinci bölümde literatür özeti, üçüncü bölümde araştırmanın amacı ve yöntemi, dördüncü bölümde bulguları ve son bölümde ise tartışma ve sonuçlara değinilmiştir.

2. Literatür

Bu bölümde bireysel yatırım tercihlerine yönelik yapılmış bazı uluslararası ve ulusal düzeydeki çalışmalara kısaca değinilmiştir.

Goud (2022), insanların tasarruf ve yatırım kararlarını etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla çalışma gerçekleştirmiştir. Toplam 250 bireysel yatırımcıya anket uygulanmış ve faktör analizi ile ANOVA testi gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak; cinsiyet, yaş, eğitim, meslek, gelir düzeyi, yatırım seçenekleri konusunda farkındalık, yatırım amacı ve yatırım araçları seçimi gibi demografik ve sosyo-ekonomik değişkenlerin katılımcıların tasarruf ve yatırım davranışları üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, yatırımcıların yatırım kararlarında irrasyonel davrandıkları görülmüştür.

Vural ve Bulut (2022), İstanbul'da kamu bankalarında çalışan yöneticilerin davranışsal yönetici tipleri ile davranışsal eğilimleri arasında bir ilişki olup olmadığı incelemişlerdir. Veriler anket yöntemiyle elde edilmiştir. Yöneticilerin davranışsal yönetici tipleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Ayrıca yöneticilerin, aşırı özgüven, aşırı tahminleme, geri görüş, kayıptan kaçınma, temsilcilik olmak üzere davranışsal eğilimlere sahip oldukları gözlemlenmiştir.

Çam ve Hırka (2021), Gümüşhane ili ölçeğinde altın yatırımcılarının davranışlarını araştırmışlardır. Bu amaçla 405 yatırımcıya uygulanan anketlerden elde edilen verilere frekans analizi, geçerlilik analizi ve varyans analizi gerçekleştirilmiştir. Faktör analizleri incelendiğinde, faktör yükleri daha ağırlıkta olan *kendine atfetme* ve *pişmanlıktan kaçınma* faktörlerinin altın yatırımcılarında daha etkili olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, altın yatırımcıları davranışsal finans altında incelenen psikolojik ve sosyolojik tüm etmenlerden etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Sever vd. (2020), İstanbul, Kocaeli, Zonguldak illerindeki imalat ve hizmet sektörlerine ait firma çalışanlarının yatırım kararları ile davranışsal finans eğilimleri arasındaki ilişkileri incelemişlerdir. Anket uygulamasından elde edilen verilere Anova, Ki-kare ve T-testi analizleri gerçekleştirmişlerdir. Sonuç olarak, davranışsal finans eğilim düzeyleri ile hisse senedi, vadeli mevduat ve yatırım fonu tercihleri arasında anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca cinsiyet ile sürü davranışı, aşırı iyimserlik ve aşına olma eğilimleri; medeni durum ile sürü davranışı ve kendine atfetme eğilimleri; yaş grupları ile tutuculuk, kendine atfetme, aşırı güven ve aşırı iyimserlik arasında anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir.

Areiqat vd. (2019), çalışmalarında Amman Borasında hisse senedi yatırım kararı konusunda davranışsal finans kapsamındaki aşırı güven, kayıp kaçınma, risk algısı ve sürü davranışı eğimlerinin etkisini araştırmışlardır. Çalışmada, Amman Borsası'ndaki

işlem salonlarında faaliyet gösteren 165 bireysel yatırımcıya anket uygulanmış ve elde edilen verilere çoklu regresyon ile hiyerarşik regresyon analizi uygulanmıştır. Çalışma sonucunda zarardan kaçınma, sürü davranışı ve aşırı güven faktörlerinin borsadaki yatırımcıları etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Aksoy (2018), bireylerin risk tercihlerini etkilemesi beklenen bireysel faktörleri belirlemek amacıyla 380 bireye anket uygulaması gerçekleştirmiştir. Bireysel yatırımcıların yaşı, cinsiyeti, medeni durumu, geliri, serveti ve eğitim seviyesinin risk tercihlerini etkileme durumu araştırılmıştır. Yapılan ikili lojistik regresyon analizi sonucunda maaş ile servet arasında pozitif ilişki, diğerleri ile negatif bir ilişki gösterdiği bulunmuştur.

Atik vd., (2018), insanların finansal karar verirken maruz kaldıkları zihinsel önyargıları belirlemek ve bilişsel hataların karar alma süreçlerindeki rollerini araştırmışlardır. Çalışma sonucunda bireylerin finansal olayları değerlendirirken iki temel mental hesap üzerinden karar aldıkları tespit edilmiştir. Bireysel yatırımcıların kazanç durumunda riskten kaçan, kayıp durumunda ise riski seven bir tutum içinde oldukları tespit edilmiştir.

Öztopçu ve Aytekin (2017), Balıkesir ili ölçeğinde bireysel yatırımcıların finansal karar sürecinde yaşadıkları davranışsal eğilimleri belirlemek amacıyla çalışma gerçekleştirmişlerdir. Bu amaçla yüz yüze ve online olarak 326 anket uygulanmıştır. Sonuç olarak; bireylerin yatırım kararını verirken temel beklentisinin devamlı gelir isteği olduğu ve finansal araçları ortalama elde tutma süresi ile medeni durum arasında istatistiki olarak anlamlı bir ilişki bulunduğu tespit edilmiştir.

Abdeldayem (2016), Bahreynli bireysel yatırımcıların finansal okuryazarlık seviyelerini tespit etmek amacıyla bir çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışmada, kadın yatırımcıların erkelere göre düşük oranda finansal okuryazarlığa sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, finansal okuryazarlığı yüksek olanların finansal anlamda yüksek farkındalığa sahip olduğu, düşük olanların ise geleneksel ve güven duydukları finansal araçlara yatırım yaptıkları tespit edilmiştir.

Phan ve Zhou (2014), Vietnam borsasında bireylerin yatırım davranışlarına yönelik niyetlerini etkileyen faktörleri planlı davranış teorisi çerçevesinde araştırmışlardır. Araştırma sonucunda, yatırımcının yatırım niyetinin yatırıma yönelik tutumundan, öznel normdan ve algılanan davranışsal kontrolden önemli ölçüde etkilendiği tespit edilmiştir. Ayrıca aşırı güven, aşırı iyimserlik, risk psikolojisi ve sürü davranışının bireylerin yatırıma yönelik tutumları üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu bulunmuştur.

Literatür özeti incelendiğinde cinsiyet, yaş, eğitim, meslek, gelir düzeyi, yatırım amacı, sürü davranışı, iyimserlik, zarardan kaçınma, aşırı güven, finansal okuryazarlık gibi birçok sosyo ekonomik ve finansal değişkenin yatırımcı davranışları üzerinde etkili olduğu göze çarpmaktadır.

3. Yöntem ve Hipotezler

Davranışsal finans yaklaşımında hem bireylerin hem de toplumların demografik faktörlerin etkisiyle yatırımlarda farklı yaklaşımlara sahip olabilecekleri ve bunların da yatırım kararlarını etkileyebileceği üzerinde durulmaktadır (Uluyol, 2021, s. 167). Bu çalışma yatırımcıların demografik özelliklerine göre bireysel yatırım tercihlerinde bir farklılaşma olup olmadığının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Nisan-Mayıs 2024 tarihinde 403 bireysel yatırımcıya 38 sorunun yer aldığı anket online olarak uygulanmıştır. Anketin birinci bölümünde yatırımcıların demografik özelliklerine yönelik sorular, ikinci bölümünde yatırımcıların tercih ettikleri yatırım araçları ve son bölümünde ise yatırım kararlarında dikkat edilen hususlara yönelik sorulara yer verilmiştir. Elde edilen veriler SPSS programı yardımıyla frekans analizi ve ki-kare analizi gerçekleştirilmiştir. Analizlerde aşağıdaki hipotezlerin geçerliliği araştırılmıştır.

H₁: Demografik özellikler ile portföydeki yatırım aracı sayısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₂: Demografik özellikler ile temel beklentiler arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₃: Demografik özellikler ile portföy büyüklüğü arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₄: Demografik özellikler ile yatırım yapılan süre arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Ayrıca güvenilirlik ölçülmesinde Cronbach Alfa katsayısına bakılmış ve Cronbach Alfa katsayısı 0,882 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuç ölçeğin yüksek güvenilir olduğunu göstermektedir (Bayram, 2015, s. 42).

4. Bulgular

Bu kısımda demografik özellikler, finansal beklentiler ve portföy bilgileri, yatırım kararlarına yönelik değişkenler ile Ki-Kare analiz sonuçlarına yer verilmektedir.

4.1. Temel Bulgular

Tablo 1’de katılımcılara ait demografik bilgiler gösterilmektedir. Buna göre, katılımcıların %58,1’i erkek, %41,9’u kadındır. Medeni durumları incelendiğinde %44,9’u evli, %55,1’i bekârdır. Katılımcıların %44,9’u 18-29 yaş, %35,2’si 30-40 yaş, %10,9’u 41-51 yaş, %8,9’u ise 52 ve üzeri yaştadır.

Eğitim düzeyleri incelendiğinde, %34,2’si lise ve altı, %37,7’si üniversite (ön lisans-lisans) ve %28’i lisansüstü mezunudur. Katılımcıların %33,3’ü özel sektör çalışanı/işçi, %29,8’i kamu personeli, %13,6’sı serbest meslek/esnaf, %13,4’ü öğrenci ve %9,9’u ev hanımı/işsizdir. Aylık gelirlerine göre, %11,2’si 17.500 TL ve altında, %18,6’sı 17.501-35.000 TL arasında, %20,6’sı 35.001-52.500 TL arasında, %27,3’ü 52.501-70.000 TL arasında, %22,3’ü 70.001 TL ve üzerindedir.

Tablo 1. Demografik Özellikler

	Değişken	Sayı	%		Değişken	Sayı	%
Cinsiyet	Erkek	234	58,1	Meslek	Özel Sektör/İşçi	134	33,3
	Kadın	169	41,9		Kamu Personeli	120	29,8
Medeni Durum	Evli	181	44,9		Serbest Meslek/Esnaf	55	13,6
	Bekâr	222	55,1		Öğrenci	54	13,4
Yaş	18-29	181	44,9		Ev Hanımı/İşsiz	40	9,9
	30-40	142	35,2	Aylık Hane Geliri (TL)	0-17.500	45	11,2
	41-51	44	10,9		17.501-35.000	75	18,6
	52+	36	8,9		35.001-52.500	83	20,6
Eğitim Durumu	Lise ve altı	138	34,2		52.501-70.000	110	27,3
	Üniversite	152	37,7		70.001 ve üstü	90	22,3
	Lisansüstü	113	28,0				

Tablo 2’de bireysel yatırımcıların finansal beklentileri ve portföy bilgileri yer almaktadır.

Tablo 2. Finansal Beklentiler ve Portföy Bilgileri

	Değişken	Sayı	%		Değişken	Sayı	%
Portföydeki Yatırım Aracı Sayısı	1	121	30,0	Yatırım Yapılan Süre	1 yıldan az	91	22,6
	2	102	25,3		1-2 yıl	104	25,8
	3	82	20,3		3-4 yıl	90	22,3
	4	55	13,6		5-10 yıl	90	22,3
	5	18	4,5		10 yıl ve üzeri	28	6,9
	6+	25	6,2		Toplam	403	100,0
	Toplam	403	100,0				
Temel Beklentiler	Yüksek Gelir	122	30,3	Portföy Büyüklüğü (TL)	250.000 ve altı	209	51,9
	Devamlı Gelir	131	32,5		250.001 -500.000	44	10,9
	Sermayeyi Koruma	128	31,8		500.001-1.000.000	31	7,7
	Riski Azaltma	22	5,5		1.000.001-2.000.000	38	9,4
	Toplam	403	100,0		2.000.0001-5.000.000	39	9,7
					5.000.001 +	42	10,4
					Toplam	403	100,0

Tablo 2’de görüldüğü üzere katılımcıların %30’nun portföyündeki yatırım aracı sayısı 1, %25,3’nün 2, %20,3’nün 3, %13,6’sının 4, %4,’nin 5, %6,2’sinin ise 6 ve daha fazladır. Yatırımlardaki temel beklentiler incelendiğinde; %30,3’nün yüksek gelir, %32,5’nin devamlı gelir, %31,8’nin sermayeyi koruma ve %5,5’nin yük riski azaltma beklentisiyle yatırım yaptığı görülmektedir. Katılımcıların yarısından fazlasının 250.000

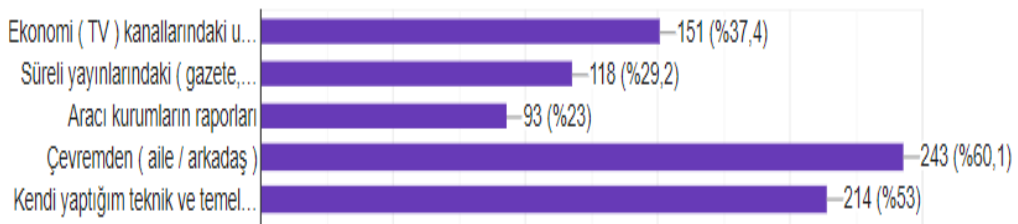
TL ve altında bir portföy büyüklüğüne sahip olduğu ve %6,9'unun ise 10 yılı aşkın bir süredir yatırım yaptığı tespit edilmiştir.

Tablo 3. Yatırım Kararlarına Yönelik Değişkenler

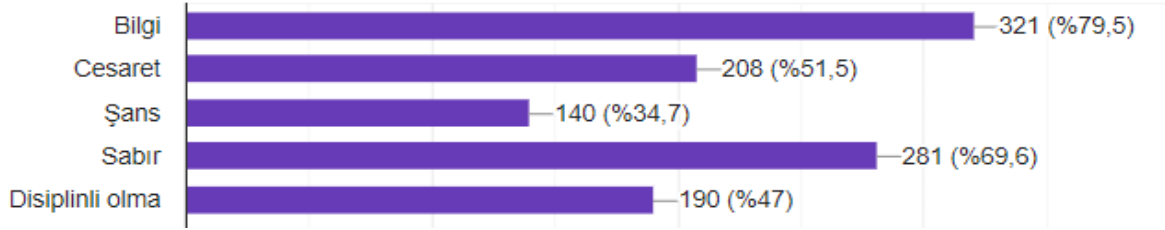
Değişkenler	N	Min.	Max.	Ort.
Daha çok riski az olan yatırım araçlarını tercih ederim	403	1,00	5,00	3,57
Yatırım yaparken bildiğim şirketlerin hisselerini tercih ederim	403	1,00	5,00	3,52
Daha çok tanınmış ve büyük ölçekli işletme hisselerini tercih ederim	403	1,00	5,00	3,51
Yatırım kararlarımda en çok kazandıran hisseleri tercih ederim	403	1,00	5,00	3,48
Yatırım yaparken doğru kararlar aldığımı düşünürüm	403	1,00	5,00	3,46
Yatırım kararı verirken piyasadaki yatırımcıların yatırım tercihlerini önemserim	403	1,00	5,00	3,42
Yatırım yaparken portföy oluşturarak riski azaltmaya çalışırım	403	1,00	5,00	3,38
Yatırım kararlarımda yakın çevremın yatırım tercihleri etkilidir	403	1,00	5,00	3,34
Yatırım kararı verirken çoğunluğun kararlarını takip ederim	403	1,00	5,00	3,29
Yatırım yaparken portföyümün idaresini profesyonel araçlara bırakabilirim	403	1,00	5,00	2,99
Yatırımlardan elde ettiğim kazanç piyasada ortalamasının üzerindedir	403	1,00	5,00	2,97
Kaybeden hisseleri hemen elden çıkarırım	403	1,00	5,00	2,88
Doğru Yatırım aracını seçmek için gerekli tüm bilgi ve beceriye sahibim	403	1,00	5,00	2,86
Daha çok riski yüksek yatırım araçlarını tercih ederim	403	1,00	5,00	2,79
Daha çok tanınmamış ve küçük ölçekli işletme hisselerini tercih ederim	403	1,00	5,00	2,48

Tablo 3'te yatırım kararlarına ilişkin değişkenler görülmektedir. Buna göre en yüksek ortalamaya sahip ilk 3 değişken sırasıyla; daha çok riski az olan yatırım araçlarını tercih ederim (3,57), yatırım yaparken bildiğim şirketlerin hisselerini tercih ederim (3,52) ve daha çok tanınmış, büyük ölçekli işletmelerin hisselerini tercih ederim (3,51) şeklindedir. Yatırımcıların yatırım yapmadan önce yararlandıkları bilgi kaynakları incelenmiş ve elde edilen sonuçlar Şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 1. Yararlanılan Bilgi Kaynakları

Şekil 1'de görüldüğü üzere yatırım yapmadan önce yatırımcıların %60'ı çevresinden (aile, arkadaş) aldığı bilgilerden, %53'ü ise kendi yaptığı teknik ve temel analizlerden faydalanmaktadır. Bir yatırımcının yatırımlarından kazanç elde etmesi için nelere ihtiyaç duyulduğu üzerine sorulan soruya verilen yanıtlar Şekil 2'de görülmektedir. Buna göre yatırımlardan kazanç elde edilmesi için yatırımcıların yaklaşık %80 gibi büyük çoğunluğu ilk olarak "bilgi"ye, ikinci olarak ise "sabır"a ihtiyaç olduğunu ifade etmişlerdir.

Şekil 2. Kazanç Elde Edilmesi İçin Gerekenler

4.2. Analiz Sonuçları

Yapılan Ki-kare analizi sonucunda; yaş ile temel beklentiler arasında, cinsiyet ile portföydeki yatırım aracı sayısı, portföy büyüklüğü, yatırım yapılan süre ve temel beklentiler arasında, medeni durum ile temel beklentiler arasında, eğitim durumu ile temel beklentiler arasında, meslek ile portföydeki yatırım aracı sayısı ve temel beklentiler arasında, aylık gelir ile temel beklentiler arasında, ailedeki birey sayısı ile portföydeki yatırım aracı sayısı ve temel beklentiler arasında, istatistiki bakımdan anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($P>0,05$). Aralarında anlamlı bir ilişki bulunanlar ise aşağıda verilmektedir.

Tablo 4. Yaş ile Portföydeki Yatırım Aracı Sayısı

		Portföydeki Yatırım Aracı Sayısı						Toplam	
		1	2	3	4	5	6+		
Yaş	18-29	Sayı	87	38	27	17	4	8	181
		Yaş İç.%	48,1	21,0	14,9	9,4	2,2	4,4	100,0
		Yat. Sayı İç.%	71,9	37,3	32,9	30,9	22,2	32,0	44,9
		Toplam İç %	21,6	9,4	6,7	4,2	1,0	2,0	44,9
	30-40	Sayı	29	49	28	15	10	11	142
		Yaş İç.%	20,4	34,5	19,7	10,6	7,0	7,7	100,0
		Yat. Sayı İç.%	24,0	48,0	34,1	27,3	55,6	44,0	35,2
		Toplam İç %	7,2	12,2	6,9	3,7	2,5	2,7	35,2
	41-51	Sayı	2	9	14	12	2	5	44
		Yaş İç.%	4,5	20,5	31,8	27,3	4,5	11,4	100,0
		Yat. Sayı İç.%	1,7	8,8	17,1	21,8	11,1	20,0	10,9
		Toplam İç %	0,5	2,2	3,5	3,0	0,5	1,2	10,9
	52+	Sayı	3	6	13	11	2	1	36
		Yaş İç.%	8,3	16,7	36,1	30,6	5,6	2,8	100,0
		Yat. Sayı İç.%	2,5	5,9	15,9	20,0	11,1	4,0	8,9
		Toplam İç %	0,7	1,5	3,2	2,7	0,5	0,2	8,9
	Toplam	Sayı	121	102	82	55	18	25	403
		Yaş İç.%	30,0	25,3	20,3	13,6	4,5	6,2	100,0
		Yat. Sayı İç.%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
		Toplam İç %	30,0	25,3	20,3	13,6	4,5	6,2	100,0

Not: $X^2 = 81,810$ ve $P = 0,000$

Yaş ile portföydeki yatırım aracı sayısı arasında istatistiki bakımdan anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($P = 0,000 < 0,05$). Tablo 4'te görüldüğü üzere, yaşı 18-29 arasında olanların %48,1'nin portföyündeki yatırım aracı sayısı 1, %21'nin 2, %14,9'unun 3, %9,4'ünün 4, %2,2'sinin 5 ve %4,1'nin portföyünde 6 ve daha fazla yatırım aracı olduğu tespit edilmiştir. Yaşı 30-40 arasında olanların %20,4'nün portföyündeki yatırım aracı sayısı 1, %34,5'nin 2, %19,7'sinin 3, %10,6'sının 4, %7'sinin 5 ve %7,7'sinin portföyünde 6 ve daha fazla yatırım aracı olduğu görülmüştür. Yaşı 41-51 arasında olanların %4,5'nin portföyündeki yatırım aracı sayısı 1, %20,5'nin 2, %31,8'inin 3, %27,3'ünün 4, %4,5'inin 5 ve %2,8'inin portföyünde 6 ve daha fazla yatırım aracı olduğu tespit edilmiştir. Yaşı 52 ve daha üstünde olanların %8,3'nün portföyündeki yatırım aracı sayısı 1, %16,7'sinin 2, %36,1'inin 3, %30,6'sının 4, %5,6'sının 5 ve %7,7'sinin portföyündeki 6 ve daha fazla yatırım aracı olduğu görülmüştür.

Tablo 5. Yaş ile Portföy Büyüklüğü

		Portföy Büyüklüğü						Toplam				
		250.001 - 250.000		500.001- 500.000		1.000.001- 1.000.000			2.000.0001- 2.000.000			
		TL altı		TL		TL			TL		TL+	
Yaş	18-29	Sayı	123	21	12	12	6	7	181			
		Yaş İç.%	68,0	11,6	6,6	6,6	3,3	3,9	100,0			
		Por.Bü.İç.%	58,9	47,7	38,7	31,6	15,4	16,7	44,9			
		Toplam İç. %	30,5	5,2	3,0	3,0	1,5	1,7	44,9			
	30-40	Sayı	75	17	11	11	15	13	142			
		Yaş İç.%	52,8	12,0	7,7	7,7	10,6	9,2	100,0			
		Por.Bü.İç.%	35,9	38,6	35,5	28,9	38,5	31,0	35,2			
		Toplam İç. %	18,6	4,2	2,7	2,7	3,7	3,2	35,2			
	41-51	Sayı	8	2	7	11	9	7	44			
		Yaş İç.%	18,2	4,5	15,9	25,0	20,5	15,9	100,0			
		Por.Bü.İç.%	3,8	4,5	22,6	28,9	23,1	16,7	10,9			
		Toplam İç. %	2,0	0,5	1,7	2,7	2,2	1,7	10,9			
	52+	Sayı	3	4	1	4	9	15	36			
		Yaş İç.%	8,3	11,1	2,8	11,1	25,0	41,7	100,0			
		Por.Bü.İç.%	1,4	9,1	3,2	10,5	23,1	35,7	8,9			
		Toplam İç. %	0,7	1,0	0,2	1,0	2,2	3,7	8,9			
Toplam	Sayı	209	44	31	38	39	42	403				
	Yaş İç.%	51,9	10,9	7,7	9,4	9,7	10,4	100,0				
	Por.Bü.İç.%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0				
	Toplam İç. %	51,9	10,9	7,7	9,4	9,7	10,4	100,0				

Not: $X^2 = 116,686$ ve $P = 0,000$

Yaş ile portföy büyüklüğü arasında istatistiki bakımdan anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($P = 0,000 < 0,05$). Tablo 5'te görüldüğü üzere, yaşı 18-29 arasında olanların %68'inin portföyü 250.000 TL ve altında, %11,6'sının 250.001-500.000 TL arasında, %6,6'sının 500.001-1.000.000 TL arasında, %6,6'sının 1.000.001-2.000.000 TL, %3,3'ünün 2.000.001-5.000.000 TL ve %3,9'unun 5.000.001 TL ve üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Yaşı 30-40 arasında olanların %52,8'inin portföyü 250.000 TL ve altında, %12'sinin 250.001-500.000 TL arasında, %7,7'sinin 500.001-1.000.000 TL arasında, %7,7'sinin 1.000.001-2.000.000 TL, %10,6'sının 2.000.001-5.000.000 TL ve %9,2'sinin 5.000.001 TL ve üzerinde olduğu görülmüştür. Yaşı 52 ve daha üstünde olanların %8,3'ünün portföyü 250.000 TL ve altında, %11,1'inin 250.001-500.000 TL arasında %2,8'inin 500.001-1.000.000 TL arasında, %11,1'inin 1.000.001-2.000.000 TL, %25'inin 2.000.001-5.000.000 TL ve %41,7'sinin 5.000.001 TL ve üzerinde olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 6. Yaş ile Yatırım Yapılan Süre

		Yatırım Yapılan Süre					Toplam	
		1 yıldan az	1-2 yıl	3-4 yıl	5-10 yıl	10 yıl +		
Yaş	18-29	Sayı	66	59	39	11	6	181
		Yaş İç.%	36,5	32,6	21,5	6,1	3,3	100,0
		Yat.Süre İç.%	72,5	56,7	43,3	12,2	21,4	44,9
		Toplam İç %	16,4	14,6	9,7	2,7	1,5	44,9
	30-40	Sayı	21	42	40	34	5	142
		Yaş İç.%	14,8	29,6	28,2	23,9	3,5	100,0
		Yat.Süre İç.%	23,1	40,4	44,4	37,8	17,9	35,2
		Toplam İç %	5,2	10,4	9,9	8,4	1,2	35,2
	41-51	Sayı	3	2	7	28	4	44
		Yaş İç.%	6,8	4,5	15,9	63,6	9,1	100,0
		Yat.Süre İç.%	3,3	1,9	7,8	31,1	14,3	10,9
		Toplam İç %	0,7	0,5	1,7	6,9	1,0	10,9
	52+	Sayı	1	1	4	17	13	36
		Yaş İç.%	2,8	2,8	11,1	47,2	36,1	100,0
		Yat.Süre İç.%	1,1	1,0	4,4	18,9	46,4	8,9
		Toplam İç %	0,2	0,2	1,0	4,2	3,2	8,9
	Toplam	Sayı	91	104	90	90	28	403
		Yaş İç.%	22,6	25,8	22,3	22,3	6,9	100,0
		Yat.Süre İç.%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
		Toplam İç %	22,6	25,8	22,3	22,3	6,9	100,0

Not: $X^2 = 169,918$, $P = 0,000$

Yaş ile yatırım yapılan süre arasında istatistiki bakımdan anlamlı bir ilişki olduğu

görülmüştür ($P = 0,000 < 0,05$). Tablo 6’da görüldüğü üzere yaşı 18-29 arasında olanların %36,5’inin yatırım yapılan süresi 1 yıldan az, %32,6’sının 1-2 yıl arasında, %21,5’inin 3-4 yıl arasında, %6,1’inin 5-10 yıl arasında, %3,3’ünün 10 yıl ve üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Yaşı 30-40 arasında olanların %14,8’inin yatırım yapılan süresi 1 yıldan az, %29,6’sının 1-2 yıl arasında, %28,2’sinin 3-4 yıl arasında, %23,9’unun 5-10 yıl arasında, %3,5’inin 10 yıl ve üzerinde olduğu belirlenmiştir. Yaşı 41-51 arasında olanların %6,8’inin yatırım yapılan süresi 1 yıldan az, %4,5’inin 1-2 yıl arasında, %15,9’unun 3-4 yıl arasında, %63,6’sının 5-10 yıl arasında, %9,1’inin 10 yıl ve üzerinde olduğu görülmüştür. Yaşı 52 ve daha üstünde olanların %2,8’inin yatırım yapılan süresi 1 yıldan az, %2,8’inin 1-2 yıl arasında, %11,1’inin 3-4 yıl arasında, %47,2’sinin 5-10 yıl arasında, %36,1’inin 10 yıl ve üzerinde olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 7. Medeni Durum ile Portföydeki Yatırım Aracı Sayısı

		Portföydeki Yatırım Aracı Sayısı						Toplam	
		1	2	3	4	5	6+		
Medeni Durum	Evli	Sayı	39	39	46	32	9	16	181
		Med.Dur. İç.%	21,5	21,5	25,4	17,7	5,0	8,8	100,0
		Yat.Sayı. İç.%	32,2	38,2	56,1	58,2	50,0	64,0	44,9
		Toplam İç. %	9,7	9,7	11,4	7,9	2,2	4,0	44,9
	Bekâr	Sayı	82	63	36	23	9	9	222
		Med.Dur. İç.%	36,9	28,4	16,2	10,4	4,1	4,1	100,0
		Yat.Sayı. İç.%	67,8	61,8	43,9	41,8	50,0	36,0	55,1%
		Toplam İç. %	20,3	15,6	8,9	5,7	2,2	2,2	55,1%
Toplam		Sayı	121	102	82	55	18	25	403
		Med.Dur. İç.%	30,0	25,3	20,3	13,6	4,5	6,2	100,0
		Yat.Sayı. İç.%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
		Toplam İç. %	30,0	25,3	20,3	13,6	4,5	6,2	100,0

Not: $X^2 = 21,633$, $P = 0,001$

Tablo 7’de medeni durum ile portföydeki yatırım aracı sayısı arasında istatistiki bakımdan anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($P = 0,001 < 0,05$). Tablo 7’de görüldüğü üzere evli olanların %21,5’inin portföydeki yatırım aracı sayısı 1, %21,5’inin 2, %25,4’ünün 3, %17,7’sinin 4, %5’inin 5 ve %8,8’inin 6 ve üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Bekâr olanların %36,9’unun portföydeki yatırım aracı sayısı 1, %28,4’ünün 2, %16,2’sinin 3, %10,4’ünün 4, %4,1’inin 5 ve %4,1’inin 6 ve üzerinde olduğu görülmüştür.

Tablo 8’de medeni durum ile portföy büyüklüğü arasında istatistiki bakımdan anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($P = 0,000 < 0,05$). Tablo 8’de görüldüğü üzere evli olanların %41,4’ünün portföy büyüklüğü 250.000 TL ve altında, %8,3’ünün 250.001-500.000 TL arasında, %9,4’ünün 500.001- 1.000.000 TL arasında, %11’inin 1.000.001-2.000.000 TL, %12,7’sinin 2.000.001- 5.000.000 TL, %17,1’inin 5.000.001 TL ve üzerinde olduğu görülmüştür.

Tablo 8. Medeni Durum ile Portföy Büyüklüğü

		Portföy Büyüklüğü						Toplam	
		250.000	250.001-	500.001-	1.000.001-	2.000.0001-			
		TL ve	500.000	1.000.000	2.000.000	5.000.000	5.000.001		
		altı	TL	TL	TL	TL	TL+		
Medeni Durum	Evli	Sayı	75	15	17	20	23	31	181
		Med.Dur. İç.%	41,4	8,3	9,4	11,0	12,7	17,1	100,0
		Port.Büy. İç.%	35,9	34,1	54,8	52,6	59,0	73,8	44,9
		Toplam İç. %	18,6	3,7	4,2	5,0	5,7	7,7	44,9
	Bekâr	Sayı	134	29	14	18	16	11	222
		Med.Dur. İç.%	60,4	13,1	6,3	8,1	7,2	5,0	100,0
		Port.Büy. İç.%	64,1	65,9	45,2	47,4	41,0	26,2	55,1
		Toplam İç. %	33,3	7,2	3,5	4,5	4,0	2,7	55,1
	Toplam	Sayı	209	44	31	38	39	42	403
		Med.Dur. İç.%	51,9	10,9	7,7	9,4	9,7	10,4	100,0
		Port.Büy. İç.%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
		Toplam İç. %	51,9	10,9	7,7	9,4	9,7	10,4	100,0

Not: $X^2 = 28,409$, $P = 0,000$

Bekârların %60,4'ünün portföy büyüklüğü 250.000 TL ve altında, %13,1'inin 250.001-500.000 TL arasında, %6,3'ünün 500.001-1.000.000 TL arasında, %8,1'inin 1.000.001-2.000.000 TL, %7,2'sinin 2.000.001-5.000.000 TL ve %5'inin 5.000.001 TL ve üzerinde olduğu tespit edilmiştir.

Medeni durum ile yatırım yapılan süre arasında istatistiki bakımdan anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($P = 0,000 < 0,05$). Bu ilişki Tablo 9'da gösterilmektedir. Buna göre, evli olanların %18,8'inin yatırım yapılan süresi 1 yıldan az, %18,8'inin 1-2 yıl arasında, %20,4'ünün 3-4 yıl arasında, %30,4'ünün 5-10 yıl, %11,6'sının 10 yıl ve üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Bekârların %25,7'sinin yatırım yapılan süresi 1 yıldan az, %31,5'inin 1-2 yıl arasında, %23,9'unun 3-4 yıl arasında, 15,8'inin 5-10 yıl, %3,2'sinin 10 yıl ve üzerinde olduğu görülmüştür.

Tablo 9. Medeni Durum ile Yatırım Yapılan Süre

		Yatırım Yapılan Süre					Toplam	
		1 yıldan az	1-2 yıl	3-4 yıl	5-10 yıl	10 yıl+		
Medeni Durum	Evli	Sayı	34	34	37	55	21	181
		Med.Dur İç.%	18,8	18,8	20,4	30,4	11,6	100,0
		Yat.Süre. İç.%	37,4	32,7	41,1	61,1	75,0	44,9
		Toplam İç %	8,4	8,4	9,2	13,6	5,2	44,9
	Bekâr	Sayı	57	70	53	35	7	222
		Med.Dur İç.%	25,7	31,5	23,9	15,8	3,2	100,0
		Yat.Süre. İç.%	62,6	67,3	58,9	38,9	25,0	55,1
		Toplam İç %	14,1	17,4	13,2	8,7	1,7	55,1
Toplam	Sayı	91	104	90	90	28	403	
	Med.Dur İç.%	22,6	25,8	22,3	22,3	6,9	100,0	
	Yat.Süre. İç.%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
	Toplam İç %	22,6	25,8	22,3	22,3	6,9	100,0	

Not: $X^2 = 28,689$, $P = 0,000$

Eğitim durumu ile portföydeki yatırım aracı sayısı arasında istatistiki bakımdan anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($P = 0,047 < 0,05$). Bu ilişki Tablo 10'da gösterilmektedir.

Tablo 10. Eğitim Durumu ile Portföydeki Yatırım Aracı Sayısı

			Portföydeki Yatırım Aracı Sayısı						Toplam
			1	2	3	4	5	6+	
Eğitim Durumu	Lise ve altı	Sayı	36	37	35	21	5	4	138
		Eğit.Dur. İç.%	26,1	26,8	25,4	15,2	3,6	2,9	100,0
		Yat.Sayı. İç.%	29,8	36,3	42,7	38,2	27,8	16,0	34,2
		Toplam İç. %	8,9	9,2	8,7	5,2	1,2	1,0	34,2
	Üniversite (Ön Lisans, Lisans)	Sayı	56	38	28	13	8	9	152
		Eğit.Dur. İç.%	36,8	25,0	18,4	8,6	5,3	5,9	100,0
		Yat.Sayı. İç.%	46,3	37,3	34,1	23,6	44,4	36,0	37,7
		Toplam İç. %	13,9	9,4	6,9	3,2	2,0	2,2	37,7
	Lisansüstü (Yüksek lisans, Doktora)	Sayı	29	27	19	21	5	12	113
		Eğit.Dur. İç.%	25,7	23,9	16,8	18,6	4,4	10,6	100,0
		Yat.Sayı. İç.%	24,0	26,5	23,2	38,2	27,8	48,0	28,0
		Toplam İç. %	7,2	6,7	4,7	5,2	1,2	3,0	28,0
	Toplam	Sayı	121	102	82	55	18	25	403
		Eğit.Dur. İç.%	30,0	25,3	20,3	13,6	4,5	6,2	100,0
		Yat.Sayı. İç.%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
		Toplam İç %	30,0	25,3	20,3	13,6	4,5	6,2	100,0

Not: $X^2 = 18,271$, $P = 0,047$

Tablo 10’da görüldüğü üzere eğitim durumu lise ve altı olanların %26,1’inin portföydeki yatırım aracı 1, %26,8’inin 2, %25,4’ünün 3, %15,2’sinin 4, %3,6’sının 5, %2,9’unun 6 ve üzerinde olduğu görülmüştür. Eğitim durumu üniversite olanların %36,8’inin portföydeki yatırım aracı 1, %25’inin 2, %18,4’ünün 3, %8,6’sının 4, %5,3’ünün 5, %5,9’unun 6 ve üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Eğitim durumu lisansüstü olanların %25,7’sinin portföydeki yatırım aracı 1, %23,9’unun 2, %16,8’inin 3, %18,6’sının 4, %4,4’ünün 5, %10,6’sının 6 ve üzerinde olduğu belirlenmiştir.

Tablo 11. Eğitim Durumu ile Portföy Büyüklüğü

			Portföy Büyüklüğü					Toplam	
			250.000	250.001 -	500.001-	1.000.001-	2.000.0001-		
			TL ve	500.000	1.000.000	2.000.000	5.000.000		5.000.001
			altı	TL	TL	TL	TL		TL+
Eğitim Durumu	Lise ve altı	Sayı	50	12	13	14	28	21	138
		Eğit.Dur. İç.%	36,2	8,7	9,4	10,1	20,3	15,2	100,0
		Port. By. İç.%	23,9	27,3	41,9	36,8	71,8	50,0	34,2
		Toplam İç. %	12,4	3,0	3,2	3,5	6,9	5,2	34,2
	Üniversite (Ön Lisans, Lisans)	Sayı	101	12	8	16	5	10	152
		Eğit.Dur. İç.%	66,4	7,9	5,3	10,5	3,3	6,6	100,0
		Port. By. İç.%	48,3	27,3	25,8	42,1	12,8	23,8	37,7
		Toplam İç. %	25,1	3,0	2,0	4,0	1,2	2,5	37,7
	Lisansüstü (Yüksek Lisans, Doktora)	Sayı	58	20	10	8	6	11	113
		Eğit.Dur. İç.%	51,3	17,7	8,8	7,1	5,3	9,7	100,0
		Port. By. İç.%	27,8	45,5	32,3	21,1	15,4	26,2	28,0
		Toplam İç. %	14,4	5,0	2,5	2,0	1,5	2,7	28,0
	Toplam	Sayı	209	44	31	38	39	42	403
		Eğit.Dur. İç.%	51,9	10,9	7,7	9,4	9,7	10,4	100,0
		Port. By. İç.%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
		Toplam İç. %	51,9	10,9	7,7	9,4	9,7	10,4	100,0

Not: $X^2 = 52,174$, $P = 0,000$

Eğitim durumu ile portföy büyüklüğü arasında istatistiki bakımdan anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($P = 0,000 < 0,05$). Tablo 11’de görüldüğü üzere eğitim durumu lise ve altı olanların %36,2’sinin portföy büyüklüğü 250.000 TL ve altında, %8,7’sinin 250.001-500.000 TL arasında, %9,4’ünün 500.001-1.000.000 TL arasında, %10,1’inin 1.000.001-2.000.000 TL, %20,3’ünün 2.000.001-5.000.000 TL, %15,2’sinin 5.000.001 TL ve üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Eğitim durumu üniversite olanların %66,4’ünün portföy büyüklüğü 250.000 TL ve altında, %7,9’unun 250.001-500.000 TL arasında, %5,3’ünün 500.001-1.000.000 TL arasında, %10,5’inin 1.000.001-2.000.000 TL, %3,3’ünün

2.000.001-5.000.000 TL, %6,6'sının 5.000.001 TL ve üzerinde olduğu belirlenmiştir. Eğitim durumu lisansüstü olanların %51,3'ünün portföy büyüklüğü 250.000 TL ve altında, %17,7'sinin 250.001-500.000 TL arasında, %8,8'inin 500.001-1.000.000 TL arasında, %7,1'inin 1.000.001-2.000.000 TL, %5,3'ünün 2.000.001-5.000.000 TL, %9,7'sinin 5.000.001 TL ve üzerinde olduğu görülmüştür.

Tablo 12. Eğitim Durumu ile Yatırım Yapılan Süre

			Yatırım Yapılan Süre					Toplam
			1 yıldan				10 yıl ve üzeri	
			az	1-2 yıl	3-4 yıl	5-10 yıl		
Eğitim Durumu	Lise ve altı	Sayı	24	27	30	43	14	138
		Eğit.Dur İç.%	17,4	19,6	21,7	31,2	10,1	100,0
		Yat.Süre İç.%	26,4	26,0	33,3	47,8	50,0	34,2
		Toplam İç %	6,0	6,7	7,4	10,7	3,5	34,2
	Üniversite (Ön Lisans, Lisans)	Sayı	50	46	37	13	6	152
		Eğit.Dur İç.%	32,9	30,3	24,3	8,6	3,9	100,0
		Yat.Süre İç.%	54,9	44,2	41,1	14,4	21,4	37,7
		Toplam İç %	12,4	11,4	9,2	3,2	1,5	37,7
	Lisansüstü (Yüksek Lisans Doktora)	Sayı	17	31	23	34	8	113
		Eğit.Dur İç.%	15,0	27,4	20,4	30,1	7,1	100,0
		Yat.Süre İç.%	18,7	29,8	25,6	37,8	28,6	28,0
		Toplam İç %	4,2	7,7	5,7	8,4	2,0	28,0
Toplam	Sayı	91	104	90	90	28	403	
	Eğit.Dur İç.%	22,6	25,8	22,3	22,3	6,9	100,0	
	Yat.Süre İç.%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
	Toplam İç %	22,6	25,8	22,3	22,3	6,9	100,0	

Not: $\chi^2 = 40,297$, $P = 0,000$

Eğitim durumu ile yatırım yapılan süre arasında istatistiki bakımdan anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($P = 0,000 < 0,05$). Tablo 12'de görüldüğü üzere eğitim durumu lise ve altı olanların %17,4'ünün yatırım yapılan süresi 1 yıldan az, %19,6'sının 1-2 yıl arasında, %21,7'sinin 3-4 yıl arasında, %31,2'sinin 5-10 yıl arasında, %10,1'inin 10 yıl ve üzerinde olduğu görülmüştür. Eğitim durumu üniversite olanların %32,9'unun yatırım yapılan süresi 1 yıldan az, %30,3'ünün 1-2 yıl arasında, %24,3'ünün 3-4 yıl arasında, %8,6'sının 5-10 yıl arasında, %3,9'unun 10 yıl ve üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Eğitim durumu lisansüstü olanların %15'inin yatırım yapılan süresi 1 yıldan az, %27,4'ünün 1-2 yıl arasında, %20,4'ünün 3-4 yıl arasında, %30,1'inin 5-10 yıl arasında, %7,1'inin 10 yıl ve üzerinde olduğu belirlenmiştir.

Tablo 13. Meslek ile Portföy Büyüklüğü

		Portföy Büyüklüğü						Toplam	
		250.000 TL ve altı	250.001-500.000 TL	500.001-1.000.000 TL	1.000.001-2.000.000 TL	2.000.0001-5.000.000 TL	5.000.001 TL+		
Meslek	Özel Sektör Çalışanı / İşçi	Sayı	63	19	14	10	17	11	134
		Meslek İç.%	47,0	14,2	10,4	7,5	12,7	8,2	100,0
		Por.Büy. İç.%	30,1	43,2	45,2	26,3	43,6	26,2	33,3
		Toplam İç.%	15,6	4,7	3,5	2,5	4,2	2,7	33,3
		Kamu Personeli	Sayı	69	18	8	9	6	10
	Meslek İç.%		57,5	15,0	6,7	7,5	5,0	8,3	100,0
	Por.Büy. İç.%		33,0	40,9	25,8	23,7	15,4	23,8	29,8
	Toplam İç.%		17,1	4,5	2,0	2,2	1,5	2,5	29,8
	Serbest Meslek/Esnaf		Sayı	21	2	3	9	7	13
		Meslek İç.%	38,2	3,6	5,5	16,4	12,7	23,6	100,0
		Por.Büy İç.%	10,0	4,5	9,7	23,7	17,9	31,0	13,6
		Toplam İç.%	5,2	0,5	0,7	2,2	1,7	3,2	13,6
		Emekli, Ev Hanımı/ İşsiz	Sayı	16	1	2	6	8	7
	Meslek İç.%		40,0	2,5	5,0	15,0	20,0	17,5	100,0
	Por.Büy İç.%		7,7	2,3	6,5	15,8	20,5	16,7	9,9
	Toplam İç.%		4,0	0,2	0,5	1,5	2,0	1,7	9,9
	Öğrenci		Sayı	40	4	4	4	1	1
		Meslek İç.%	74,1	7,4	7,4	7,4	1,9	1,9	100,0
		Por.Büy İç.%	19,1	9,1	12,9	10,5	2,6	2,4	13,4
		Toplam İç.%	9,9	1,0	1,0	1,0	0,2	0,2	13,4
Toplam		Sayı	209	44	31	38	39	42	403
	Meslek İç.%	51,9	10,9	7,7	9,4	9,7	10,4	100,0	
	Por.Büy İç.%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
	Toplam İç.%	51,9	10,9	7,7	9,4	9,7	10,4	100,0	

Not: $X^2 = 54,562$ P = 0,000

Meslek ile portföy büyüklüğü arasında istatistiki bakımdan anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür (P = 0,000 < 0,05). Tablo 13'te görüldüğü üzere mesleği özel sektör

çalışanı/işçi olanların %47'sinin portföy büyüklüğü 250.000 TL ve altında, %14,2'sinin 250.001-500.000 TL arasında, %10,4'ünün 500.001-1.000.000 TL arasında, %7,5'inin 1.000.001-2.000.000 TL, %12,7'sinin 2.000.001-5.000.000 TL, %8,2'sinin 5.000.001 TL ve üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Kamu personellerinin %57,5'inin portföy büyüklüğü 250.000 TL ve altında, %15'inin 250.001-500.000 TL arasında, %6,7'sinin 500.001-1.000.000 TL arasında, %7,5'inin 1.000.001-2.000.000 TL, %5'inin 2.000.001-5.000.000 TL, %8,3'ünün 5.000.001 TL ve üzerinde olduğu görülmüştür. Serbest meslek/esnafın %38,2'sinin portföy büyüklüğü 250.000 TL ve altında, %3,6'sının 250.001-500.000 TL arasında, %5,5'inin 500.001-1.000.000 TL arasında, %16,4'ünün 1.000.001-2.000.000 TL, %12,7'sinin 2.000.001-5.000.000 TL, %23,6'sının 5.000.001 TL ve üzerinde olduğu belirlenmiştir.

Tablo 14. Meslek ile Yatırım süresi

			Yatırım süresi					Toplam
			1 yıldan az	1-2 yıl	3-4 yıl	5-10 yıl	10 yıl +	
Meslek	Özel Sektör Çalışanı / İşçi	Sayı	28	40	30	29	7	134
		Meslek İç.%	20,9	29,9	22,4	21,6	5,2	100,0
		Yat.Süre İç.%	30,8	38,5	33,3	32,2	25,0	33,3
		Toplam İç %	6,9	9,9	7,4	7,2	1,7	33,3
	Kamu Personeli	Sayı	27	28	33	26	6	120
		Meslek İç.%	22,5	23,3	27,5	21,7	5,0	100,0
		Yat.Süre İç.%	29,7	26,9	36,7	28,9	21,4	29,8
		Toplam İç %	6,7	6,9	8,2	6,5	1,5	29,8
	Serbest Meslek/Esnaf	Sayı	11	10	14	17	3	55
		Meslek İç.%	20,0	18,2	25,5	30,9	5,5	100,0
		Yat.Süre İç.%	12,1	9,6	15,6	18,9	10,7	13,6
		Toplam İç %	2,7	2,5	3,5	4,2	0,7	13,6
	Emekli, Ev Hanımı/ İşsiz	Sayı	8	5	7	10	10	40
		Meslek İç.%	20,0	12,5	17,5	25,0	25,0	100,0
		Yat.Süre İç.%	8,8	4,8	7,8	11,1	35,7	9,9
		Toplam İç %	2,0	1,2	1,7	2,5	2,5	9,9
	Öğrenci	Sayı	17	21	6	8	2	54
		Meslek İç.%	31,5	38,9	11,1	14,8	3,7	100,0
		Yat.Süre İç.%	18,7	20,2	6,7	8,9	7,1	13,4
		Toplam İç %	4,2	5,2	1,5	2,0	0,5	13,4
	Toplam	Sayı	91	104	90	90	28	403
		Meslek İç.%	22,6	25,8	22,3	22,3	6,9	100,0
		Yat.Süre İç.%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
		Toplam İç %	22,6	25,8	22,3	22,3	6,9	100,0

Not: $X^2 = 40,523$, $P = 0,001$

Emekli/ev hanımı/işsizlerin %40'ının portföy büyüklüğü 250.000 TL ve altında,

%2,5'inin 250.001-500.000 TL arasında, %5'inin 500.001-1.000.000 TL arasında, %15'inin 1.000.001-2.000.000 TL, %20'sinin 2.000.001-5.000.000 TL, %17,5'inin 5.000.001 TL ve üstünde olduğu tespit edilmiştir.

Meslek ile yatırım süresi arasında istatistiki bakımdan anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($P = 0,001 < 0,05$). Tablo 14'te görüldüğü üzere mesleği özel sektör çalışanı/işçi olanların %20,9'unun yatırım süresi 1 yıldan az, %29,9'unun 1-2 yıl arasında, %22,4'ünün 3-4 yıl arasında, %21,6'sının 5-10 yıl, %5,2'sinin 10 yıl ve üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Kamu personellerinin %22,5'inin yatırım süresi 1 yıldan az, %23,3'ünün 1-2 yıl arasında, %27,5'inin 3-4 yıl arasında, %21,7'sinin 5-10 yıl, %5'inin 10 yıl ve üzerinde olduğu belirlenmiştir. Serbest meslek/esnafın %20'sinin yatırım süresi 1 yıldan az, %18,2'sinin 1-2 yıl arasında, %25,5'inin 3-4 yıl arasında, %30,9'unun 5-10 yıl, %5,5'inin 10 yıl ve üzerinde olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 15. Aylık Gelir ile Portföydeki Yatırım Aracı Sayısı

		Yatırım Aracı Sayısı						Toplam	
		1	2	3	4	5	6+		
Gelir	0-17.500	Sayı	31	7	4	2	0	1	45
		Meslek İç.%	68,9	15,6	8,9	4,4	0,0	2,2	100,0
		Yat.Sayı İç.%	25,6	6,9	4,9	3,6	0,0	4,0	11,2
		Toplam İç %	7,7	1,7	1,0	0,5	0,0	0,2	11,2
	17.501-35.000	Sayı	28	24	9	7	3	4	75
		Meslek İç.%	37,3	32,0	12,0	9,3	4,0	5,3	100,0
		Yat.Sayı İç.%	23,1	23,5	11,0	12,7	16,7	16,0	18,6
		Toplam İç %	6,9	6,0	2,2	1,7	0,7	1,0	18,6
	35.001-52.500	Sayı	25	27	17	8	3	3	83
		Meslek İç.%	30,1	32,5	20,5	9,6	3,6	3,6	100,0
		Yat.Sayı İç.%	20,7	26,5	20,7	14,5	16,7	12,0	20,6
		Toplam İç %	6,2	6,7	4,2	2,0	0,7	0,7	20,6
	52.501-70.000	Sayı	27	22	32	15	7	7	110
		Meslek İç.%	24,5	20,0	29,1	13,6	6,4	6,4	100,0
		Yat.Sayı İç.%	22,3	21,6	39,0	27,3	38,9	28,0	27,3
		Toplam İç %	6,7	5,5	7,9	3,7	1,7	1,7	27,3
	70.001 ve +	Sayı	10	22	20	23	5	10	90
		Meslek İç.%	11,1	24,4	22,2	25,6	5,6	11,1	100,0
		Yat.Sayı İç.%	8,3	21,6	24,4	41,8	27,8	40,0	22,3
		Toplam İç %	2,5	5,5	5,0	5,7	1,2	2,5	22,3
Toplam	Sayı	121	102	82	55	18	25	403	
	Meslek İç.%	30,0	25,3	20,3	13,6	4,5	6,2	100,0	
	Yat.Sayı İç.%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
	Toplam İç %	30,0	25,3	20,3	13,6	4,5	6,2	100,0	

Not: $X^2 = 74,623$, $P = 0,000$

Emekli/ev hanımı/işsizlerin %20'sinin yatırım süresi 1 yıldan az, %12,5'inin 1-2 yıl arasında, %17,5'inin 3-4 yıl arasında, %25'inin 5-10 yıl, %25'inin 10 yıl ve üzerinde olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin %31,5'inin yatırım süresi 1 yıldan az, %38,9'nun 1-2 yıl arasında, %11,1'inin 3-4 yıl arasında, %14,8'inin 5-10 yıl, %3,7'sinin 10 yıl ve üzerinde olduğu görülmüştür.

Tablo 16. Aylık Gelir ile Portföy Büyüklüğü

		Portföy Büyüklüğü						Toplam	
		250.001 -		500.001-	1.000.001-				
		250.000 TL	500.000	1.000.000	2.000.000	2.000.0001-			5.000.001
		ve altı	TL	TL	TL	5.000.000 TL	TL+		
Gelir	0-17.500	Sayı	36	5	2	2	0	0	45
		Gelir İç.%	80,0	11,1	4,4	4,4	0,0	0,0	100,0
		Por.Bü.İç.%	17,2	11,4	6,5	5,3	0,0	0,0	11,2
		Toplam İç %	8,9	1,2	0,5	0,5	0,0	0,0	11,2
	17.501-35.000	Sayı	53	10	4	4	2	2	75
		Gelir İç.%	70,7	13,3	5,3	5,3	2,7	2,7	100,0
		Por.Bü.İç.%	25,4	22,7	12,9	10,5	5,1	4,8	18,6
		Toplam İç %	13,2	2,5	1,0	1,0	0,5	0,5	18,6
	35.001-52.500	Sayı	45	9	9	9	4	7	83
		Gelir İç.%	54,2	10,8	10,8	10,8	4,8	8,4	100,0
		Por.Bü.İç.%	21,5	20,5	29,0	23,7	10,3	16,7	20,6
		Toplam İç %	11,2	2,2	2,2	2,2	1,0	1,7	20,6
	52.501-70.000	Sayı	50	11	9	15	17	8	110
		Gelir İç.%	45,5	10,0	8,2	13,6	15,5	7,3	100,0
		Por.Bü.İç.%	23,9	25,0	29,0	39,5	43,6	19,0	27,3
		Toplam İç %	12,4	2,7	2,2	3,7	4,2	2,0	27,3
	70.001 ve +	Sayı	25	9	7	8	16	25	90
		Gelir İç.%	27,8	10,0	7,8	8,9	17,8	27,8	100,0
		Por.Bü.İç.%	12,0	20,5	22,6	21,1	41,0	59,5	22,3
		Toplam İç %	6,2	2,2	1,7	2,0	4,0	6,2	22,3
Toplam	Sayı	209	44	31	38	39	42	403	
	Gelir İç.%	51,9	10,9	7,7	9,4	9,7	10,4	100,0	
	Por.Bü.İç.%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
	Toplam İç %	51,9	10,9	7,7	9,4	9,7	10,4	100,0	

Not: $X^2 = 87,099$, $P = 0,000$

Aylık gelir ile portföydeki yatırım aracı sayısı arasında istatistiki bakımdan anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($P = 0,000 < 0,05$). Tablo 15'te görüldüğü üzere aylık geliri 0-17.500 TL arasında olanların %68,9'unun yatırım aracı sayısı 1, %15,6'sının 2, %8,9'unun 3, %4,4'ünün 4, 2,2'sinin 6 ve üstünde olduğu belirlenmiştir. Aylık geliri

17.501-35.000 TL arasında olanların %37,3'ünün yatırım aracı sayısı 1, %32'sinin 2, %12'sinin 3, %9,3'ünün 4, %4'ünün 5, %5,3'ünün 6 ve üstünde olduğu tespit edilmiştir. Aylık geliri 35.001-52.500 TL arasında olanların %30,1'inin yatırım aracı sayısı 1, %32,5'inin 2, %20,5'inin 3, %9,6'sının 4, %3,6'sının 5, %3,6'sının 6 ve üstünde olduğu görülmüştür. Aylık geliri 52.501-70.000 TL arasında olanların %24,5'inin yatırım aracı sayısı 1, %20'sinin 2, %29,1'inin 3, %13,6'sının 4, %6,4'ünün 5, %6,4'ünün 6 ve üstünde olduğu belirlenmiştir. Aylık geliri 70.001 ve üstü olanların %11,1'inin yatırım aracı sayısı 1, %24,4'ünün 2, %22,2'sinin 3, %25,6'sının 4, %5,6'sının 5, %11,1'inin 6 ve üstünde olduğu tespit edilmiştir.

Aylık gelir ile portföy büyüklüğü arasında istatistiki bakımdan anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($P = 0,000 < 0,05$). Tablo 16'da görüldüğü üzere aylık geliri 0-17.500 TL arasında olanların %80'ninin portföy büyüklüğü 250.000 TL ve altında, %11,1'inin 250.001-500.000 TL arasında, %4,4'ünün 500.001-1.000.000 TL arasında, %4,4'ünün 1.000.001-2.000.000 TL olduğu belirlenmiştir.

Aylık geliri 17.501-35.000 TL arasında olanların %70,7'sinin portföy büyüklüğü 250.000 TL ve altında, %13,3'ünün 250.001-500.000 TL arasında, %5,3'ünün 500.001-1.000.000 TL arasında, %5,3'ünün 1.000.001-2.000.000 TL, %2,7'sinin 2.000.001-5.000.000 TL, %2,7'sinin 5.000.001 TL ve üstünde olduğu tespit edilmiştir.

Aylık geliri 35.001-52.500 TL arasında olanların %54,2'sinin portföy büyüklüğü 250.000 TL ve altında %10,8'inin 250.001-500.000 TL arasında, %10,8'inin 500.001-1.000.000 TL arasında, %10,8'inin 1.000.001-2.000.000 TL, %4,8'inin 2.000.001-5.000.000 TL, %8,4'ünün 5.000.001 TL ve üstünde olduğu görülmüştür.

Aylık geliri 52.501-70.000 TL arasında olanların %45,5'inin portföy büyüklüğü 250.000 TL ve altında, %10'unun 250.001- 500.000 TL arasında, %8,2'sinin 500.001-1.000.000 TL arasında, %13,6'sının 1.000.001-2.000.000 TL, %15,5'inin 2.000.001-5.000.000 TL, %7,3'ünün 5.000.001 TL ve üstünde olduğu tespit edilmiştir.

Aylık geliri 70.001 TL ve üstünde olanların %27,8'inin portföy büyüklüğü 250.000 TL ve altında, %10'unun 250.001-500.000 TL arasında, %7,8'inin 500.001-1.000.000 TL arasında, %8,9'unun 1.000.001-2.000.000 TL, %17,8'inin 2.000.001-5.000.000 TL, 27,8'inin 5.000.001 TL ve üstünde olduğu belirlenmiştir.

Aylık gelir ile yatırım yapılan süre arasında istatistiki bakımdan anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($P = 0,000 < 0,05$). Bu ilişki Tablo 17'de gösterilmektedir. Buna göre aylık geliri 0-17.500 TL arasında olanların %55,6'sının yatırım yapılan süresi 1 yıldan az, %24,4'ünün 1-2yıl arasında, %11,1'inin 3-4 yıl arasında, %8,9'unun 5-10 yıl arasında olduğu belirlenmiştir.

Aylık geliri 17.501-35.000 TL arasında olanların %32'sinin yatırım yapılan süresi 1 yıldan az, %38,7'sinin 1-2 yıl arasında, %20'sinin 3-4 yıl arasında, %6,7'sinin 5-10 yıl arasında, %2,7'sinin 10 yıl ve üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Aylık geliri 35.001-52.500 TL arasında olanların %18,1'inin yatırım yapılan süresi 1 yıldan az, %25,3'ünün 1-2 yıl

arasında, %37,3'ünün 3-4 yıl arasında, %13,3'ünün 5-10 yıl arasında, %6'sının 10 yıl ve üzerinde olduğu görülmüştür.

Tablo 17. Aylık Gelir ile Yatırım Yapılan Süre

		Yatırım Yapılan süre					Toplam	
		1 yıldan az	1-2 yıl	3-4 yıl	5-10 yıl	10 +		
Gelir	0-17.500	Sayı	25	11	5	4	0	45
		Gelir İç.%	55,6	24,4	11,1	8,9	0,0	100,0
		Yat.Süre İç.%	27,5	10,6	5,6	4,4	0,0	11,2
		Toplam İç %	6,2	2,7	1,2	1,0	0,0	11,2
	17.501-35.000	Sayı	24	29	15	5	2	75
		Gelir İç.%	32,0	38,7	20,0	6,7	2,7	100,0
		Yat.Süre İç.%	26,4	27,9	16,7	5,6	7,1	18,6
		Toplam İç %	6,0	7,2	3,7	1,2	0,5	18,6
	35.001-52.500	Sayı	15	21	31	11	5	83
		Gelir İç.%	18,1	25,3	37,3	13,3	6,0	100,0
		Yat.Süre İç.%	16,5	20,2	34,4	12,2	17,9	20,6
		Toplam İç %	3,7	5,2	7,7	2,7	1,2	20,6
	52.501-70.000	Sayı	18	22	24	35	11	110
		Gelir İç.%	16,4	20,0	21,8	31,8	10,0	100,0
		Yat.Süre İç.%	19,8	21,2	26,7	38,9	39,3	27,3
		Toplam İç %	4,5	5,5	6,0	8,7	2,7	27,3
	70.001 ve +	Sayı	9	21	15	35	10	90
		Gelir İç.%	10,0	23,3	16,7	38,9	11,1	100,0
		Yat.Süre İç.%	9,9	20,2	16,7	38,9	35,7	22,3
		Toplam İç %	2,2	5,2	3,7	8,7	2,5	22,3
	Toplam	Sayı	91	104	90	90	28	403
		Gelir İç.%	22,6	25,8	22,3	22,3	6,9	100,0
		Yat.Süre İç.%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
		Toplam İç %	22,6	25,8	22,3	22,3	6,9	100,0

Not: $X^2 = 91,813$, $P = 0,000$

Aylık geliri 52.501-70.000 TL arasında olanların %16,4'ünün yatırım yapılan süresi 1 yıldan az, %20'sinin 1-2 yıl arasında, %21,8'inin 3-4 yıl arasında, %31,8'inin 5-10 yıl arasında, %10'unun 10 yıl ve üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Aylık geliri 70.001 TL ve üstünde olanların %10'unun yatırım yapılan süresi 1 yıldan az, %23,3'ünün 1-2 yıl arasında, %16,7'sinin 3-4 yıl arasında, %38,9'unun 5-10 yıl arasında, %11,1'inin 10 yıl ve üzerinde olduğu belirlenmiştir.

5. Tartışma ve Sonuç

Bireysel yatırımcılar tasarruflarını enflasyona karşı korumak ve gelir elde amacıyla

yatırımlarda bulunmaktadır. Tasarrufların yatırıma dönüşmesi tasarruf sahiplerine bu imkânları sağlamakla birlikte aynı zamanda ülke ekonomilerine de finansal kaynak sağlamaktadır. Bireysel yatırımcılar, finansal destek almadan ya da çok az bir destekle portföylerini yönetmeye ve kazanç sağlamaya çalışan bireylerdir. Bireylerin yatırım kararlarının, kişilik ve diğer demografik değişkenleri içeren sosyo-demografik faktörlerden etkilendiği bilinmektedir. Bu çalışma, yatırımcıların demografik özelliklerine göre bireysel yatırım tercihlerinde bir farklılaşma olup olmadığının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Veri analizi sonucunda katılımcıların %11,2'sinin 17.500 TL ve altında, %18,6'sının 17.501-35.000 TL arasında, %20,6'sının 35.001-52.500 TL arasında, %27,3'ünün 52.501-70.000 TL arasında, %22,3'ünün 70.001 TL ve üzerinde aylık gelire sahip olduğu görülmüştür. Yatırımcıların %30'unun portföyündeki yatırım aracı sayısının 1, %25,3'nün 2, %20,3'nün 3, %13,6'sının 4, %4,5'nin 5, %6,2'sinin ise 6 ve daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların yarısından fazlasının 250.000 TL ve altında bir portföy büyüklüğüne sahip olduğu ve %6,9'unun 10 yılı aşkın bir süredir yatırım yaptığı görülmüştür. Öztöpcü ve Aytakin (2017) çalışmalarında olduğu gibi yatırımlardaki temel beklentiler arasında en yüksek oran *devamlı gelir isteği* olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan Ki-kare analizi sonucunda; *yaş* ile temel beklentiler arasında, *cinsiyet* ile portföydeki yatırım aracı sayısı, portföy büyüklüğü, yatırım yapılan süre ve temel beklentiler arasında, *medeni durum* ile temel beklentiler arasında, *eğitim durumu* ile temel beklentiler arasında, *meslek* ile portföydeki yatırım aracı sayısı ve temel beklentiler arasında, *aylık gelir* ile temel beklentiler arasında, *ailedeki birey sayısı* ile portföydeki yatırım aracı sayısı ve temel beklentiler arasında istatistiki bakımdan anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($P>0,05$).

Yatırımcıların *yaşı* ile portföydeki yatırım aracı sayısı, portföy büyüklüğü ve yatırım yapılan süre arasında istatistiki bakımdan anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Öztürkcal (2013) çalışmasına paralel bir sonuç olarak yatırımcıların yaşı yükseldikçe portföydeki yatırım aracı sayısının da arttığı görülmüştür. Yatırımcıların yaşı yükseldikçe portföy büyüklüğünün de yükseldiği tespit edilmiştir. Bu durum genç yatırımcıların henüz yeterli seviyede birikimlerinin olmadığı şeklinde açıklanabilir. İleri yaştaki yatırımcıların genç yatırımcılara göre daha uzun süredir yatırım yaptıkları görülmüştür. 30 yaş altı genç yatırımcıların yaklaşık %70'nin 2 yıldan daha az süredir yatırım yaptığı, 40 yaş üstü yatırımcıların ise yaklaşık %80'nin 5 yıldan daha fazla bir süredir yatırım yaptığı sonucuna ulaşılmıştır.

Medeni durum ile portföydeki yatırım aracı sayısı, portföy büyüklüğü ve yatırım yapılan süre arasında istatistiki bakımdan anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Evlilerin portföylerindeki yatırım aracı sayısının ve portföy büyüklüklerinin bekârlara göre daha fazla olduğu görülmüştür. Ayrıca evlilerin bekârlara göre daha uzun süredir yatırım yaptıkları tespit edilmiştir. Bekârların %57'sinin 2 yıldan daha az süredir,

evlilerin ise %42'sinin 5 yıldan daha uzun bir süredir yatırım yaptığı sonucuna ulaşılmıştır.

Eğitim durumu ile portföydeki yatırım aracı sayısı, portföy büyüklüğü ve yatırım yapılan süre arasında istatistiki bakımdan anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Lise ve altı mezunlarının portföylerindeki yatırım aracı sayısı ile portföy büyüklüğü açısından ön lisans ve lisans mezunlarına göre daha fazla olduğu ayrıca daha uzun bir süredir yatırım yaptıkları görülmüştür.

Meslek ile portföy büyüklüğü ve yatırım yapılan süre arasında istatistiki bakımdan anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Öğrencilerin yaklaşık %75'nin ve kamu personelinin yaklaşık %58'inin portföy büyüklüğünün 250.000 TL ve altında olduğu belirlenmiştir. Özel sektör çalışanı/işçilerin yaklaşık %30'unun ve serbest meslek/esnafın yaklaşık %53'ünün portföy büyüklüğünün 1.000.000 TL'nin üzerinde olduğu tespit edilmiştir.

Aylık gelir ile portföydeki yatırım aracı sayısı, portföy büyüklüğü ve yatırım yapılan süre arasında istatistiki bakımdan anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Gelir düzeyi yükseldikçe portföydeki yatırım aracı sayısının ve portföy büyüklüğünün arttığı ayrıca yüksek gelirlilerin daha uzun süredir yatırım yaptığı görülmüştür. Portföydeki yatırım aracı sayısı 4'ün üzeri olanlar için; geliri 17.500 TL ve altında olanların oranı %6 iken, geliri 70.001 TL üzerinde olanlarda %42'lere kadar yükselmektedir. Geliri 17.500 TL ve altında olanların tamamının portföy büyüklüğünün 2.000.000 TL ve altında olduğu, geliri 70.001 TL üzerinde olanların yarısından fazlasının portföy büyüklüğünün 2.000.000 TL ve üzeri olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmada elde edilen bulguların bireysel yatırımcılar ile politika yapıcılara öngörü sağlamada yardımcı olacağı düşünülmektedir. Bireysel yatırımcılar açısından yatırım yaparken en önemli beklentilerin *devamlı gelir*, *sermayeyi koruma* ve *yüksek gelir* beklentilerinin olduğu görülmüştür. Diğer taraftan yatırım yapmadan önce yararlanılan bilgi kaynaklarına bakıldığında en yüksek oranın *çevrem*, *ailem* ve *arkadaşlarım* olduğu göze çarpmaktadır. Hedeflenen beklentilere ulaşılabilmek adına bu yatırımcıların işin uzmanlarından ve/veya aracı kuruluşlardan daha fazla destek almaları faydalı olacaktır.

İleri yaştakilerin, evlilerin ve yüksek gelir grubundakilerin daha uzun süredir yatırım yaptığı, portföylerindeki yatırım aracı sayısının ve portföy büyüklüklerinin daha fazla olduğu görülmüştür. Gençlerin, bekârların ve düşük gelir grubundakilerin yatırımlarının artması için politika yapıcıların bu gruplara vergi indirimi gibi bazı yatırım avantajları getirmesi finansal piyasalara katkılarının daha fazla olmasını sağlayabilir.

Çıkar Çatışması

Yazarlar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve/veya yayınlanması ile ilgili olarak herhangi bir potansiyel çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

Etik Onay

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulundan 10/01/2024 tarih ve 2024/005 sayılı izin alındı.

Finansman

Bu çalışma için herhangi bir finansman desteği sağlanmamıştır.

ORCID

^a Önder Dilek, <https://orcid.org/0000-0001-6659-4962>

^b Sena Ersoy, <https://orcid.org/0009-0008-6102-2744>

KAYNAKÇA

- Abdeldayem, M. M. (2016). Is there a relationship between financial literacy and investment decisions in The Kingdom of Bahrain? *Journal of Management and Accounting Studies*, 4(2), 68-78.
- Aksoy, E. E. (2018). Türkiye'deki bireysel yatırımcıların yatırım riski tercihlerini etkileyen bireysel faktörlerin analizi. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 10(3), 874-891.
- Areiqat, A. Y., Abu-Rumman, A., Al-Alani, Y. S., & Alhorani, A. (2019). Impact of behavioral finance on stock investment decisions applied study on a sample of investors at Amman stock exchange. *Academy of Accounting and Financial Studies Journal*, 23(2), 1-17.
- Arslan, E. (2022). Bireysel portföy yöneticilerinin menkul kıymet yatırım tercihlerini belirleyen faktörlerin analitik hiyerarşi prosesi (AHP) ile değerlendirilmesi. *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 5(3), 205-224. <https://doi.org/10.26677/TR1010.2022.929>
- Atik, M., Yılmaz, B., & Köse, Y. (2018). Bireysel finansal kararlarda zihinsel ön yargıların etkisi: Mental muhasebe. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 17. UİK Özel Sayısı, 717-730. <https://doi.org/10.18092/ulikidince.434349>
- Bayram, N. (2015). *Sosyal Bilimlerde SPSS ile Veri Analizi*. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Çam, A. V., & Hırka, E. (2021). Bireysel yatırım kararlarında davranışsal eğilimlerin ölçülmesi: Gümüşhane ilinde bir araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(3), 961-976.
- Goud, M. M. (2022). A study on the saving and investment behaviour of individual investors. *Journal of Commerce and Accounting Research*, 11(1), 23. <https://doi.org/10.35291/2454-9150.2020.0494>
- Hayta, A. B. (2014). Bireysel yatırımcıların finansal risk algısına etki eden psikolojik önyargılar, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 183, 329-352.
- Kahyaoğlu, M. B., & Ülkü, S. (2012). Temsililik hevristikinin algılanan risk üzerindeki etkisi: IMKB bireysel hisse senedi yatırımcıları üzerine bir uygulama. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 4(1), 53-59.
- Mengi, B. T., & Türkmen, S. Y. (2013). Yatırım Hileleri, *Öneri Dergisi*, 10(39), 31-39.
- Orçun, Ç. (2016). *Bireysel Yatırımcı Ne İster?* 1.Baskı, Bursa: Ekin Basım Yayım Dağıtım.
- Öztopçu, D., & Aytekin, S. (2017). Bireysel yatırım kararlarının davranışsal finans açısından

değerlendirilmesi ve Balıkesir ilinde bir uygulama. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (61), 456-476.

Öztürkkal, B. (2013). Bireysel Yatırımcı Davranışı Analizi: Anket Çalışması. *İktisat İşletme ve Finans*, 28(326), 67-92.

Phan, K. C., & Zhou, J. (2014). Factors influencing individual investor behavior: An empirical study of the Vietnamese stock market. *American Journal of Business and Management*, 3(2), 77-94.

Pilatin, A., & Karamustafa, O. (2023). 2008 Küresel Finans Krizinin Borsa İstanbul'da İşlem Gören Şirket Kârlılıklarına Etkisi. *Journal of Economics, Finance and Sustainability*, 1(1), 32-62. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10401008>

Sever, E., Çetiner, M., & Paksoy, M. (2020). Bireysel yatırım kararları ile davranışsal finans eğilimlerinin ilişkisi: İmalat ve hizmet sektörlerinde bir araştırma. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (49), 9-40.

Uluyol, O. (2021). *Sermaye piyasalarında yatırım ve yatırımcılar*. Ankara: İksad Yayınevi.

Vural, G., & Bulut, A. (2022). Davranışsal finans perspektifinden bireysel finansal yatırım karar sürecindeki eğilimler: Kamu bankaları yöneticileri üzerine bir araştırma. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 31(2), 437-457. <https://doi.org/10.35379/cusosbil.1078653>